

ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΠΑΠΑΚΥΡΙΑΚΟΥ, *Ιστορία του Νομού Σερρών. Από Αρχαιολαττών χρόνων μέχρι της Απελευθερώσεώς του το 1912-1913*. Θεσσαλονίκη 2013, σελ. 728 (Πρόλογος και Περιεχόμενα στις σελ. I-XX). ISBN: 978-960-92213-8-2

Με αφορμή την επέτειο συμπλήρωσης εκατό χρόνων από την Απελευθέρωση των Σερρών (1913-2013) κυκλοφόρησε το νέο και ενδιαφέρον πόνημα του Κυριάκου Παπακυριάκου, ακάματου φιλόστορα της τοπικής μας ιστορίας και άοκνου υπηρέτη των γραμμάτων και του πολιτισμού των Σερρών.

Το βιβλίο, που ο συγγραφέας αφιερώνει με τρυφερότητα στη σύζυγο, τα παιδιά και τα εγγόνια του, δεν περιορίζεται στην αφήγηση των γεγονότων που σχετίζονται με την πρόσφατη ιστορία των Σερρών κατά τους Βαλκανικούς πολέμους, αλλά δίνει μία ανάγλυφη και περιεκτική εικόνα της, ήδη από την Αρχαιότητα και μέχρι το 1912-1913. Υπό την έννοια αυτή είναι πολύτιμο για κάθε αναγνώστη που επιθυμεί να έχει μία ολοκληρωμένη εικόνα της ιστορίας των Σερρών και της ευρύτερης περιοχής τους σε όλο αυτό το διάστημα.

Στο καλαισθητο εξώφυλλο απεικονίζεται ο ποταμός Στρυμόνας και ο λόφος της Αμφίπολης. Ακολουθούν δύο επαινετικές επιστολές. Στην πρώτη από αυτές ο Παναγιώτατος Οικουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαίος υπογραμμίζει την αγάπη, το μόχθο και την επιμέλεια που χαρακτηρίζουν το πενήνταετές έργο του φιλοπάτριδος και φιλογενούς κ. Παπακυριάκου. Στη δεύτερη επιστολή, ο Σεβασμιότατος Μητροπολίτης Σερρών και Νιγρίτης κ.κ. Θεολόγος στέκεται μεταξύ των άλλων και στην ιδιαίτερη σημασία που αποδίδει ο συγγραφέας στην ιστορική παρουσία και προσφορά της Εκκλησίας στα σερραϊκά δρώμενα. Τέλος, σε σύντομο πρόλογό του, ο ίδιος ο συγγραφέας αναφέρεται στο συναισθηματικό δέσιμό του με τον τόπο και προχωρά σε έναν σύντομο απολογισμό της πολύχρονης ενασχόλησής του με την τοπική ιστορία. Σημειώνει πως θα συνδέσει την ιστορία της περιοχής των Σερρών με το ευρύτερο πλαίσιο και αναγνωρίζει πως το όλο εγχείρημα είναι δύσκολο, μια και σε σχετικά περιορισμένη έκταση πρέπει να συμπυκνωθούν γεγονότα τεσσάρων και πλέον χιλιάδων ετών ιστορίας. Ο μετριοφρων κ. Παπακυριάκου ζητά προκαταβολικά την επιείκεια του αναγνώστη.

Ακολουθεί λεπτομερής πίνακας περιεχομένων (σελ. III-XX). Η ύλη του βιβλίου κατανέμεται σε τέσσερα μέρη, καθένα από τα οποία διακρίνεται σε επιμέρους κεφάλαια και υποκεφάλαια:

Μέρος πρώτο: Ιστορία του Νομού Σερρών κατά την Αρχαιότητα (σελ. 1-245). Διακρίνεται σε έξι κεφάλαια:

- Η γεωγραφία του Νομού Σερρών κατά την αρχαιότητα
- Η μυθολογία του Νομού Σερρών
- Οι φυλές στο Νομό Σερρών
- Αρχαίες πόλεις στο Νομό Σερρών
- Ιστορία της περιοχής των Σερρών κατά τους περσικούς και τους μετέπειτα πολέμους
- Μακεδονικοί και ελληνιστικοί χρόνοι

Μέρος δεύτερο: Ιστορία του Νομού Σερρών κατά τη Ρωμαϊκή Εποχή (σελ. 247-256). Διακρίνεται σε τέσσερα κεφάλαια:

- Η ρωμαϊκή κυριαρχία στην περιοχή των Σερρών
- Επανάστασεις και αγώνες στην περιοχή Σερρών
- Πληροφορίες για το σύστημα διοικήσεως των Μακεδόνων μέσα από τις ενεπίγραφες πλάκες
- Εισβολή των Γόθων στη Μακεδονία

Μέρος τρίτο: Ιστορία του Νομού Σερρών κατά τη Βυζαντινή Εποχή (σελ. 257-410). Διακρίνεται σε δεκατέσσερα κεφάλαια:

- Βυζαντινή εποχή
- Οι επιθέσεις και οι λεηλασίες των Βουλγάρων στη Μακεδονία
- Νορμανδοί
- Φραγκοκρατία
- Πόλεμοι του Δεσποτάτου της Ηπείρου με τους Βουλγάρους
- Το κράτος της Νίκαιας απελευθερώνει τις βυζαντινές περιοχές
- Η επιδρομή των Καταλανών στις Σέρρες
- Οι εμφύλιοι πόλεμοι στο Βυζάντιο
- Σερβοκρατία
- Διοικητική οργάνωση της πόλεως των Σερρών
- Γεωργία, γαιοκτήμονες και γαιοκτησίες μονών στις Σέρρες
- Τα βυζαντινά νεκροταφεία των Σερρών
- Το Αρχαιολογικό Μουσείο Σερρών
- Οι Οσμανίδες Τούρκοι

Μέρος τέταρτο: Ιστορία του Νομού Σερρών κατά την Τουρκοκρατία (σελ. 411-713). Διακρίνεται σε είκοσι τέσσερα κεφάλαια:

- Τουρκοκρατία στις Σέρρες
- Η μητροιά του κατακτητή, η κυρά-Μάρω
- Ο τελευταίος αυτοκράτορας του Πόντου στις Σέρρες
- Ο Γεννάδιος Σχολάριος
- Η επανάσταση του 1571
- Οι βιαιότητες των Τούρκων

- Νεομάρτυρες των Τούρκων
- Η δικαιοσύνη του κατακτητή
- Διοίκηση της κοινότητας Σερρών στην Τουρκοκρατία
- Συντεχνίες των Σερρών στα χρόνια της Τουρκοκρατίας
- Ο πληθυσμός των Σερρών
- Ο Ισμαήλ μπέης
- Το εμπόριο των Σερρών κατά την Τουρκοκρατία
- Ο Γιουσούφ Πασάς
- Τα τουρκικά και εβραϊκά νεκροταφεία της πόλης των Σερρών
- Αρματολοί και κλέφτες
- Οι αγώνες του Νίκου Τσάρα
- Η Επανάσταση του 1821
- Η παιδεία στα χρόνια της Τουρκοκρατίας
- Βυζαντινές αρχαιότητες και αρχαιότητες της εποχής της Τουρκοκρατίας στο νομό Σερρών
- Ο πληθυσμός των Σερρών στα χρόνια της Τουρκοκρατίας
- Ο Μακεδονικός Αγώνας στο νομό Σερρών
- Βαλκανικοί πόλεμοι και απελευθέρωση των Σερρών (1912-1913)
- Βυζαντινοί ναοί και ναοί από τα χρόνια της Τουρκοκρατίας στην πόλη των Σερρών

Από τα παραπάνω στοιχεία είναι προφανής η εξαντλητική κάλυψη του θέματος από μέρους του κ. Παπακυριάκου. Σοφά ποιών ο αγαπητός μου πρώην Καθηγητής στο 3^ο Γυμνάσιο Σερρών περιορίζεται στην παράθεση μόνον των απολύτως απαραίτητων υποσημειώσεων, προκειμένου να μη διασπάσει τη ροή του κειμένου το οποίο διαβάζεται ευχάριστα από το μέσο αναγνώστη. Άλλωστε το βιβλίο, χωρίς να απωλέσει την επιστημονικότητά του, απευθύνεται στο ευρύ κοινό, το οποίο θα κουραζόταν από το «βαρύ» και ενίοτε «στομφώδη» λόγο των αμιγώς «επιστημονικών» κειμένων και εγχειριδίων.

Ακολουθεί σύντομος επίλογος από την πλευρά του συγγραφέως (σελ. 715) ο οποίος σημειώνει πως οι Σέρρες και η περιοχή τους συνεχίζουν ανά τους αιώνες την ένδοξη ιστορία τους. Στη συνέχεια παρατίθενται:

- πλούσια βιβλιογραφία (σελ. 717-725), η οποία διακρίνεται στις πρωτογενείς πηγές και στα βοηθήματα, ελληνόγλωσσα και ξενόγλωσσα,
- επεξηγηματικό υπόμνημα σχετικό με τις φωτογραφίες που δημοσιεύονται στο βιβλίο (σελ. 726) και τέλος,
- σύντομο βιογραφικό και εργογραφικό σημείωμα του συγγραφέως (σελ. 727-728)

Πράγματι, το βιβλίο τούτο, όπως σημειώνεται και στο οπισθόφυλλο, «παρέχει μία ζωντανή εικόνα της μακραίωνης ιστορίας της περιοχής...». Και μάλιστα μέσα από τα καθαρά μάτια ενός ανθρώπου που παρέμεινε πάντοτε έντιμος και ανιδιοτελής σε όλη την αταλάντευτη και πολύμοχθη διαδρομή του. Είναι βέβαιο πως η μελέτη του βιβλίου θα μας έκανε όλους σοφότερους και καλύτερους.

Αγαπητέ μου κ. Καθηγητά, σας ευχαριστούμε!

Ιωάννης Ν. Κιορίδης
Σχολικός Σύμβουλος Φιλολόγων Σερρών